

TỌA ĐÀM NHÂN SINH HẠNH PHÚC

(Giảng Giải Đề Tử Quy)

Tập 23

Giám định: Lão pháp sư Tịnh Không

Chủ giảng: Thầy Thái Lễ Húc

Địa điểm: Học hội Tịnh tông Đài Nam, Đài Loan

Thời gian: 15/02/2005 - 23/02/2005

Viết dịch: Ban biên dịch Pháp Âm Tuyên Lưu

Xin chào mọi người buổi sáng! Kinh văn mà hôm qua chúng ta đã giảng tới: “*Đi thong thả, đứng ngay ngắn. Chào cúi sâu, lạy cung kính. Chớ đạp ngạch, không dựa nghiêng, chớ ngồi dẹo, không rung đùi.*”

“Đứng ngay ngắn”, chúng ta ôn tập lại một chút. Với phái nữ, lúc đứng có thể đứng như thế này, sau đó tay phải đặt lên tay trái, nếu bạn mặc váy thì có thể đặt thấp xuống một chút, còn mặc quần dài thì có thể nâng cao một chút, đây là nói về phái nữ, hoặc có thể trực tiếp đứng bằng nhau như thế này, hai tay cũng có thể buông xuống một cách tự nhiên, cũng được. Dù sao động tác của chúng ta phải tao nhã là đúng rồi, đứng như vậy là được. Nam giới thì phải có khí khái của đại trượng phu, cho nên hai chân rộng bằng vai, mắt nhìn thẳng về phía trước, đây là tư thế đứng.

Tiếp theo, hôm qua chúng ta đã làm mẫu cách ngồi. Hôm qua cũng nhắc tới, lão tổ tiên của chúng ta dạy chúng ta phải “đứng như tùng, nằm như cung, đi như gió, ngồi như chuông”. Hôm qua đã nhắc tới cách ngồi của phái nữ, hai chân phải khép lại, cũng là tay phải đặt lên trên tay trái, sau đó đặt hai tay lên chân trái, đây là cách ngồi của phái nữ. Hôm nay, chúng ta làm mẫu cách ngồi của phái nam. Cách ngồi của phái nam là hai chân có thể hơi mở ra, sau đó hai tay để tự nhiên ở trên đùi. Thưa các bạn, tư thế này bạn có cảm thấy quen thuộc không? Ba mươi năm trước, khi trong nhà chụp ảnh cả gia đình, ai đã ngồi tư thế như vậy? Người cha đều ngồi tư thế như vậy, thời đó ngồi như vậy rất có oai nghiêm. Lúc tôi đang giảng dạy ở Sán Đầu, tôi cũng ngồi một cách rất chuẩn như thế này, thế là người thợ chụp ảnh cứ một mực bảo tôi: “Khép chân lại! Khép chân lại!” Tôi không biết phải làm thế nào mới đúng, tôi từ từ khép lại một chút, nhưng không thể khép chân quá nhiều, bạn xem nếu nam giới ngồi như thế này thì cảm thấy như thế nào? Hình như không phóng khoáng cho lắm. Đây là tư thế ngồi.

Trong tư thế ngồi, chúng ta cũng nên chú ý một số chi tiết. Giống như trong câu kinh có nhắc tới “chớ đạp ngạch, không dựa nghiêng, chớ ngồi dạng, không rung đùi”. “Chớ đạp ngạch” còn có nghĩa là khi đứng hoặc ngồi thì không nên giẫm đạp lên đồ vật. Ví dụ như, ngày xưa có ngạch cửa, bạn đạp như vậy thì tư thế đó rất khó coi, cũng khiến người khác cho rằng bạn rất ngạo mạn, rất tùy tiện. Mà đồ vật bị giẫm đạp lâu ngày thì sẽ như thế nào? Rất dễ bị hỏng, vì vậy đây cũng là thái độ biết quý trọng đồ vật. Hiện nay rất nhiều trẻ em ngồi trên ghế, có thể chân của chúng đạp lên thanh ngang dưới chân ghế, hoặc là đạp lên thanh ngang dưới chân bàn, cho nên điều này cũng phải kịp thời sửa đổi. Giống như trong lớp học kinh văn của chúng tôi, nhìn thì có vẻ đều ngồi rất nghiêm chỉnh, nhưng khi nhìn xuống phía dưới bàn thì xuất hiện rất nhiều điều kỳ lạ. Có em trong lúc đọc, thì vừa “đạo làm người, thánh nhân dạy” mà vừa rung đùi qua lại hai bên, còn có em thì đạp lên thanh ngang dưới chân ghế, chân bàn. Còn có tình huống đang học giữa chừng thì đột nhiên có ghế của học sinh bị ngã xuống, tại sao vậy? Thanh ngang dưới chân ghế bị em ấy đạp gãy nên ngã xuống. Vì vậy, rất nhiều động tác của các em phải cần chúng ta chỉnh sửa kịp thời thì chúng mới có thể thói quen thành tự nhiên. Cho nên nói “chớ đạp ngạch”. Nếu chúng đã quen rồi thì bạn cũng nên kiên nhẫn mà nhắc nhở chúng nhiều lần mới được.

“Không dựa nghiêng”, nghĩa là lúc đứng thì không nghiêng sang một bên hoặc là dựa vào vật khác, như vậy rất không tốt. Ngay cả lúc chúng đứng đều tùy ý, tùy tiện như thế, vậy thì bạn có dám giao việc quan trọng cho chúng làm không? Tin rằng việc nhỏ mà lơ là như thế thì khi có việc lớn cũng không thể nào đột nhiên trở nên cẩn thận được. Vì vậy “đừng thấy việc thiện nhỏ mà không làm, đừng thấy việc ác nhỏ mà làm”. Một người có năng lực lớn cũng là bắt đầu đặt nền móng từ những việc nhỏ, một người có hành vi không tốt là do không chú ý đến những chi tiết nhỏ trong cuộc sống. Câu tiếp theo “chớ ngồi dạng”, chữ Hán Việt “ky” này là chỉ cái gầu hót rác, bởi vì miệng của cái gầu rất lớn, cho nên câu này có nghĩa là lúc ngồi hai chân không được dạng ra quá rộng, dáng ngồi này tôi không cần làm mẫu nữa. Bạn mở chân quá rộng thì nhìn rất mất lịch sự, nếu là phái nữ có thể sẽ khiến người khác dị nghị, để người khác nói lời ra tiếng vào về chúng ta thì không hay lắm. “Không rung đùi”, tức là lúc ngồi rung đùi, có người không phải là rung qua trái qua phải mà như thế nào? Rung nhịp lên xuống. Chúng tôi từng tham gia hội nghị, bên cạnh có một số vị quản lý rung từ đầu đến cuối, chúng tôi có chút chóng mặt. Nếu lúc bạn đi học, người ngồi phía trước cũng ngồi

đó rung liên tục, vậy thì có thể bạn sẽ cảm thấy rất khó chịu. Cho nên phải sửa thói quen này.

Hành vi của con người tại sao lại như vậy? Tại sao một người khi nói chuyện nhất định phải rung như vậy? Trạng thái nội tâm của họ như thế nào? Bồn chồn không yên. Khi nội tâm của họ bồn chồn không yên, lúc nói chuyện với bạn, thực ra đều là đang đối phó, không làm không được. Mà rất nhiều chuyện họ cảm thấy rất quan trọng, ví dụ như dạy dỗ con cái hoặc là quan hệ vợ chồng gia đình, họ không cách nào giải quyết được, cho nên luôn lo nghĩ trong lòng, nhưng mỗi ngày lại không thể không làm những chuyện nhất định phải mau chóng giải quyết, cho nên tâm của họ luôn không cách nào hoàn toàn chuyên tâm vào hiện tại để mà dụng tâm được, cho nên họ vừa bồn chồn thì thân thể liền bắt đầu rung lắc. Cho nên con người hiện nay cuộc sống thực sự rất không đơn giản, bởi vì muốn tâm an định lại, đây là một công trình rất lớn. Cho nên, đầu tiên phải nâng cao trí huệ của chúng ta, thứ hai cũng phải luôn giữ tính cảnh giác đối với hành vi bên ngoài, thường quán chiếu lời nói của chính mình, còn có thân thể, động tác của mình liệu có chỗ chưa thích hợp không, dần dần lâu ngày thì những lời nói hành vi này của bạn sẽ nội hóa, luôn giữ sự cung kính, giữ chừng mực lễ nghi. Đây là “chớ đập ngạch, không dựa nghiêng; chớ ngồi dạng, không rung đùi”.

Trong kinh văn còn nhắc tới “chào cúi sâu, lạy cung kính”. Khi cúi chào, chúng ta nên cúi thấp người xuống, gọi là cúi chào 90°. Có một người bạn, ngày đầu tiên đến học, nhìn thấy mọi người chào hỏi lẫn nhau, anh cũng gật đầu chào mọi người. Sau đó học xong ngày thứ năm, lúc sắp trở về, anh ấy đến trước mặt thầy cô chúng tôi, anh nói sự cúi đầu trước đây của anh đều không tính, bởi vì sự cung kính đó không xuất phát từ nội tâm, nên bây giờ phải chính thức hành lễ cúi đầu ba lần trước các thầy cô giáo giảng bài. Cho nên, động tác cúi đầu này của chúng ta có phải là xuất phát từ nội tâm hay không thì bản thân mình biết, người khác cũng cảm nhận được. Lễ phép thực sự không phải là biểu hiện ở bề ngoài, mà phải là “thành ý ở trong thì sẽ biểu hiện ra ngoài”. Đây là nói đến toàn bộ phần oai nghi của chúng ta. Tiếp theo, chúng ta đọc một lần đoạn kinh văn tiếp theo trước:

Vén rèm nhẹ, chớ ra tiếng. Rẽ quẹo rộng, chớ đụng góc. Cầm vật rộng, như vật đầy. Vào phòng trông, như có người. Làm chớ vội, vội sai nhiều. Không sợ khó, chớ qua loa. Nơi tranh cãi, tuyệt chớ gần. Chuyện tà xấu, tuyệt chớ hỏi.

Chúng ta xem đoạn kinh văn này, đại thể là sẽ giúp chúng ta dưỡng thành thái độ kiên cường cẩn trọng, chúng ta thường nói phải kiên cường cẩn trọng, vì vậy rất nhiều động tác của chúng ta phải hết sức nhẹ nhàng, cung kính. Nhưng khi đối mặt với một số thách thức thì không sợ khó khăn, cho nên “không sợ khó”. Bởi vì cẩn trọng, cho nên làm việc rất cẩn thận, tự nhiên sẽ không xảy ra sự cố. Bởi vậy, kiên cường cẩn trọng đều bắt đầu bồi dưỡng từ những chi tiết nhỏ trong cuộc sống.

Chúng ta cùng xem câu đầu tiên: “*Vén vè nhẹ, chớ ra tiếng.*” Khi chúng ta kéo rèm cửa thì phải nhẹ chân nhẹ tay, khi kéo thì không nên tạo ra âm thanh quá lớn. Bởi vì mọi người đều sống tập thể, cùng làm việc với nhau, cùng sinh sống với nhau. Vì vậy, mọi cử chỉ động tác của chúng ta liệu có làm cho người khác khó chịu, phiền não hay không? Việc này chúng ta phải có sự nhạy bén như vậy để quán chiếu. Ví dụ như, người bên cạnh đang ngủ mà bạn kéo rèm cửa “xoạt!” Không chừng hai, ba ngày nay họ không ngủ được, hôm nay không dễ gì mới ngủ được, động tác này của bạn có thể làm cho họ không ngủ được nữa. Hoặc lúc chúng ta ở trong thư viện, bạn muốn đi vén rèm cửa, thư viện là nơi để xem sách, mọi người đều rất yên lặng, nếu bạn kéo rèm quá mạnh, có thể sẽ có người bị bạn làm cho giật mình. Vì vậy, “vén rèm nhẹ, chớ ra tiếng”, tuy chỉ là một động tác vén rèm cửa, nhưng cũng nói với chúng ta: Mỗi một động tác, lời nói của chúng ta liệu có làm cho người khác cảm thấy bất an không? Âm thanh đó có quá lớn hay không? Khi chúng ta luôn nghĩ đến, luôn biết suy nghĩ cho người khác thì tâm cũng càng ngày càng nhu hòa. Khi tâm của bạn càng ngày càng nhu hòa thì tức là bạn thực sự đang thực hành tâm nhân từ.

Trong cuộc sống, còn có những lúc nào mà âm thanh chúng ta quá lớn khiến cho người khác phiền não nữa? Vào những lúc nào? Ví dụ như mấy hôm nay chúng ta cùng chung sống với nhau, nếu buổi tối bước chân đi lại rất lớn tiếng thì chắc chắn sẽ phiền đến người khác. Hơn nữa, nếu buổi tối tỉnh dậy đi vệ sinh mà bạn mở cửa quá mạnh thì có thể nhiều người sẽ như thế nào? Bị thức giấc. Tôi nhớ lúc tôi học ở Úc, chú Lư có nói với tôi, buổi tối thức dậy đi vệ sinh nhất định phải nhẹ nhàng, hơn nữa khi xả nước bồn cầu thì nhất định phải xác định xem cửa đã đóng chưa, nếu không thì âm thanh xả nước bồn cầu quá lớn như vậy, sẽ ảnh hưởng đến giấc ngủ của rất nhiều người.

Cho nên một người có học vấn hay không thì nhìn từ chỗ nào? Chúng ta nói “nghĩ cho người khác là học vấn bậc nhất”. Nghĩ cho người khác không phải là nói bằng miệng, mà phải thực hiện từng ly từng tý. Ngoài tiếng bước chân,

tiếng đóng cửa không được quá lớn, ví dụ như khi ăn cơm cùng mọi người, lúc ăn không được gây tiếng động lớn. Nếu bạn ăn cơm [mà phát ra] âm thanh quá lớn, tất cả mọi người đang ăn sẽ cảm thấy rất khó chịu. Tại sao khi ăn cơm lại phát ra âm thanh quá lớn vậy? Vì không khép miệng lại. Do đó, tôi cũng nhắc rất nhiều bạn, khi ăn cơm phải khép miệng lại, bởi vì chúng ta không chỉ đại diện cho bản thân mình, mà chúng ta còn đại diện cho công ty, đại diện cho đoàn thể, thậm chí bạn đi du lịch ở nước ngoài thì bạn đại diện cho ai? Đại diện cho người Trung Quốc, vì vậy động tác của bạn phải thường xuyên nhắc nhở chính mình.

Lần trước, chúng ta cũng có nói đến Nhà thờ Đức Bà ở Paris có viết một hàng chữ bằng tiếng Trung Quốc, hàng chữ Trung Quốc gì vậy? “Xin đừng ồn ào lớn tiếng!” Viết cho ai xem vậy? Người ta thì tiếng lành đồn xa, còn chúng ta sao lại là kết quả như vậy. Ngày nay người Trung Quốc đến nơi công cộng ồn ào lớn tiếng, điều này cho thấy họ ở nhà cũng như vậy. Vì vậy, sự tu dưỡng của một người hoàn toàn được bồi dưỡng từ trong gia đình, hoàn toàn là ở chỗ khi không ai nhìn thấy mà vẫn thực hiện. Cho nên, người Trung Quốc đặc biệt nhấn mạnh công phu “thận trọng khi một mình”, khi chúng ta ở một mình, lời nói và hành động của chúng ta vẫn phải nhẹ nhàng, từ tốn, thói quen đó đã thành tự nhiên thì ở nơi công cộng tự nhiên bạn đều có thể biểu hiện ra hành vi, động tác thanh nhã như vậy. Cho nên, khi chúng ta ở sân bay nhìn thấy rất nhiều trẻ em hò hét, chạy tới chạy lui, chúng ta cũng nên kịp thời ngăn cản hành vi của những trẻ nhỏ này. Bạn đem câu chuyện ở Nhà thờ Đức Bà Paris kể cho chúng nghe và nói với chúng rằng chúng ta không nên để mắt mặt với cả thế giới. Các con thấy ở sân bay có nhiều người nước ngoài như vậy, họ thấy các con như vậy sẽ nói: “Trẻ con Đài Loan sao lại được giáo dục thành ra thế này? Người Trung Quốc sao lại được giáo dục thành ra thế này?” Như vậy thì rất không tốt. Khi chúng ta có sự nhạy bén như vậy, thì có thể bạn sẽ bắt đầu có thể hội càng rộng hơn đối với câu kinh văn này từ những điều nhỏ nhất trong cuộc sống. Ví dụ nửa đêm về nhà, cầm chìa khóa mở cửa, bạn cũng sẽ mở cửa một cách nhẹ nhàng. Khi chúng ta lái xe về nhà lúc nửa đêm, bạn cũng sẽ nhanh chóng tắt máy xe, bởi vì sự nhạy cảm của bạn đối với âm thanh đã càng ngày càng cao. Đây chính là hình thành khả năng quán chiếu.

“Vén rèm nhẹ”, ngoài việc không để âm thanh làm ảnh hưởng đến người khác ra thì đây cũng là cách quý trọng đồ vật. Bởi vì khi bạn sử dụng đồ vật nhẹ tay nhẹ chân thì chúng không dễ gì bị hư hỏng. Nếu bình thường chúng ta sử dụng đồ vật rất thô bạo, rất mạnh tay, vậy đồ vật này vốn có thể có tuổi thọ năm năm,

mười năm, nhưng có thể dùng chưa đến một năm thì bị hỏng rồi. Cho nên từ trong quan niệm quý trọng đồ vật, chúng ta cũng nên luôn nhắc nhở chính mình không nên quá thô bạo. Ví dụ như mặc quần áo, nếu bạn quá thô bạo thì quần áo rất dễ bị rách. Việc này cũng nên nhắc nhở con nhỏ từ những chỗ nhỏ nhất này mà quý trọng đồ vật. Khi động tác của bạn đều có thể nhẹ nhàng, thì trong cuộc sống sẽ không thường xảy ra những tình huống như làm rách hỏng đồ đạc, làm rơi hỏng đồ đạc hoặc là va chạm đồ đạc. Tôi đã xảy ra nhiều tình huống như vậy, khi còn nhỏ, tôi cũng hay bị thương, không bị trầy xước chỗ này một đường thì cũng bị ngã gãy răng, cho nên cũng thường có đầy vết sẹo. Tôi vẫn nhớ có một lần chạy vào nhà bếp bị trượt ngã, gãy hết mấy cái răng. Mãi đến khi tôi học đại học thì bắt đầu dụng công học tập, sau đó đọc được một số kinh điển thì những tình huống này mới dần dần giảm bớt, bây giờ rất hiếm khi chỗ này bị rách một lỗ, chỗ kia bị xước một đường. Thật ra thì con người tại sao bị thương nhiều như vậy? Nguyên nhân chủ yếu là do tâm, do tùy tiện, câu thả mới biểu hiện ra những hành vi hấp tấp.

Vì vậy, một người muốn tu sửa bản thân mình thì phải bắt đầu hạ thủ từ căn bản, nghĩa là phải bắt đầu từ điều phục tâm này. Mà điều phục tâm này thì phải dụng tâm để khéo học tập từ những sự tướng nhỏ nhất trong cuộc sống. Cho nên “vén rèm nhẹ, chớ ra tiếng; rẽ queo rộng, chớ đụng góc”. Trong trường học của chúng tôi, các em hay mắc phải lỗi này, thường không cẩn thận, mắt không biết nhìn chỗ nào, liền bị va vào góc bàn. Va vào góc bàn thì cảm giác như thế nào? Rất đau, bảo đảm sẽ bị bầm tím, bị thương. Vì vậy, từ câu kinh văn này chúng ta cũng có thể mở rộng ra để nói với học sinh: Luôn phải chú ý đến sự an toàn của bản thân. Nếu chúng ta tìm hiểu chi tiết, hiện nay tỉ lệ tử vong ngoài ý muốn của trẻ em càng ngày càng cao, bởi vì chúng không có sự nhạy bén này. Vì vậy người lớn, giáo viên cũng được, phụ huynh cũng được, đều phải luôn nhắc nhở chúng, nếu không đến khi tạo thành điều bất trắc thì đã quá muộn rồi.

Hiện nay rất nhiều em thích đua xe, đây là không có sự nhạy bén đối với sự an toàn của bản thân. Chúng ta tiến thêm một bước suy ngẫm xem tại sao con cái đi đua xe? Tại sao vậy? Thực sự chúng ta không nên dừng ở kết quả này, mà phải tìm cho ra nguyên nhân thì mới có thể cải thiện những tình huống này, nội tâm trống rỗng. Khi chúng không biết mục tiêu của cuộc đời ở đâu, bốn phận của cuộc đời ở đâu thì chúng rất có khả năng chơi bời lêu lổng, đến cuối cùng là lầm đường lạc lối. Tại sao chúng cảm thấy trống rỗng? Bởi vì chúng cảm thấy mình không có giá trị gì. Nếu chúng ta tiến thêm bước nữa tìm hiểu về gia đình của

những đứa trẻ này, rất nhiều em đa phần là do thiếu sự quan tâm, yêu thương của cha mẹ. Cho nên người làm giáo viên chúng tôi đã có một thể hội sâu sắc, bạn càng quan tâm đến đứa trẻ này thì sự tiến bộ của em ấy càng lớn.

Tôi nhớ hai năm trước tôi có chủ nhiệm một lớp, lớp này là lớp quậy nhất, khó quản giáo nhất trường. Thầy của chúng đã dạy học 40 năm, mà vẫn cảm thấy lớp này thực sự rất khó chủ nhiệm, học kỳ hai của lớp sáu thì thầy ấy không chủ nhiệm nữa, vì xong học kỳ một thì thầy ấy về hưu rồi, nên học kỳ hai cần phải có giáo viên dạy thay để chủ nhiệm. Đúng lúc tôi vừa từ Úc trở về, một bạn học ở trường đại học sư phạm Nam Kinh gọi điện thoại cho tôi, anh ấy nói: “Trường mình có một lớp rất khó dạy, bạn có muốn đến dạy lớp đó không?” Nếu anh ấy không nói là lớp khó dạy nhất thì chưa chắc tôi đã đi dạy; anh ấy nói là lớp khó dạy nhất, nên tôi lập tức trả lời: “Được!” Tục ngữ nói: “Không vào hang cọp, sao bắt được cọp con”, Đệ Tử Quy cũng nói: “Không sợ khó.” Bởi vì chúng tôi làm giáo viên nên mong muốn năng lực của mình có thể trưởng thành càng nhanh, sau này học sinh của mình mới có thể đạt được lợi ích lớn hơn. Nếu như lần đầu tiên có thể dạy một lớp khó như vậy thì nhất định tôi sẽ tiến bộ không ít. Vì vậy, thông qua cơ hội này, tôi liền đến dạy lớp học này.

Kết quả, thầy chủ nhiệm của chúng bắt đầu giới thiệu với tôi, từ em đầu tiên đến em cuối cùng. Em thứ nhất thì như thế nào thế nào đó, em thứ hai thì ở với bà nội, không quản tốt được, em thứ ba thì ba mẹ đã ly hôn. Cứ như vậy giới thiệu từng em với tôi, chúng tôi cũng cảm nhận được, vấn đề gia đình hiện nay rất lớn, có thể một phần tư gia đình đều là gia đình đơn thân. Có một số em không phải là gia đình đơn thân, nhưng cũng chưa chắc nhận được sự quan tâm chăm sóc của cha mẹ. Tôi đã từng gọi điện cho một vị phụ huynh, ông nói: “Thưa thầy! Mỗi ngày tôi kiếm tiền bận tới mặt mày, buổi sáng tôi ra khỏi nhà sớm hơn con tôi, buổi tối tôi về nhà muộn hơn con tôi, tôi cũng không biết con tôi đang làm gì.” Bởi vì con ông lên mạng, đã học được rất nhiều thứ làm cho ô nhiễm, mà cha mẹ hoàn toàn không hay biết. Rốt cuộc tại sao cha mẹ lại nỗ lực kiếm tiền như vậy? Là vì điều gì? Không phải vì một gia đình tốt hơn, thế hệ sau càng tốt hơn hay sao? Bạn xem, chỉ lo kiếm tiền, đến cuối cùng thì đã quên đi mục đích chính của việc kiếm tiền. Vì vậy, chúng tôi nghe được cũng cảm thấy rất xót xa.

Khi thầy ấy giới thiệu mười chín em học sinh này xong, thầy liền nói (bởi vì mười chín em này là nam sinh, mười bảy em kia là nữ sinh): “Nam sinh chỉ có bốn, năm em ngoan ngoãn một chút, các em còn lại đều khó dạy bảo.” Thưa các bạn, nếu bạn nghe đến đây thì sẽ như thế nào? Liệu có cảm thấy có chút căng

thẳng không? Thời gian chỉ còn lại hơn bốn tháng mà thôi, phải dẫn dắt lớp này. Ngay lúc đó, tôi liền khởi lên một ý niệm: Các em phạm lỗi chính là thời cơ tốt đã xuất hiện để chúng ta dạy các em, bạn nên nắm lấy, tuyệt đối không được ở đó giận dữ lung tung. Khi chúng ta có thái độ như vậy thì tự nhiên sẽ hoan hỷ tiếp nhận nhân duyên này. Nếu giáo viên hiện nay không có trạng thái tâm lý như vậy, ví dụ như các em lại phạm lỗi nữa, cơn giận của bạn nổi lên: “Tại sao em lại làm như vậy, đã nói với em bao nhiêu lần rồi!” Khi bạn dùng thái độ như vậy thì trong lòng học sinh sẽ nghĩ như thế nào? Chúng sẽ nghĩ thầy giáo thật hung dữ; chúng sẽ nghĩ: “Thầy giáo đã mắng mình, coi như xong, cho nên lần sau khi phạm lỗi, đừng để thầy nhìn thấy là được.” Chúng sẽ không từ trong sai lầm này mà phản tỉnh, mà sửa đổi. Do đó, rất nhiều cơ hội giáo dục, chúng tôi làm giáo viên phải nắm bắt thật tốt.

Thái độ này của tôi học được từ đâu? Rất may mắn là trong mấy năm nay tôi đã gặp được nhiều vị trưởng bối tốt, thầy cô tốt. Vì sao tôi gặp được nhiều vị trưởng bối và thầy cô tốt như vậy? Gặp được là kết quả, nguyên nhân là gì? Nguyên nhân có phải là do bái lạy nhiều không? Nguyên nhân là do có thái độ cung kính, nguyên nhân là do chúng tôi có tâm hy vọng có thể thông qua lĩnh vực giáo dục này làm lợi ích cho học sinh, làm lợi ích cho xã hội. Tục ngữ có câu: “Người có nguyện thiện, trời ắt thuận theo.” Khi chúng ta giữ tâm lương thiện thì chắc chắn sẽ được ông trời quý mến, sẽ có rất nhiều trưởng bối có đạo đức đến giúp đỡ chúng ta.

Thời gian đó tôi vẫn đang học ở lớp bổ túc, vẫn chưa phải là giáo viên chính thức, thì có một người bạn thời tiểu học đến tìm tôi. Anh ấy nói đã quen với một người bạn gái, bạn học của tôi rất thật thà, hơn hai mươi mấy tuổi mới có bạn gái, đây là bạn gái đầu tiên. Vì tôi với anh ấy quen biết nhau mười mấy năm, gần hai mươi năm rồi, anh nói muốn dẫn bạn gái đến nhà của chúng tôi, tôi nói: “Được, được! Đến để làm quen một chút.” Trong lúc trò chuyện với bạn gái của anh ấy, cô gái đó hề mở miệng ra là nói: “Thầy giáo của em nói, thầy giáo em nói...” Nếu cô ấy là học sinh tiểu học hay mẫu giáo thì tôi không bất ngờ. Chúng ta hãy xem thử, đứa trẻ ba, bốn tuổi, trong lời nói của chúng đa phần đều kèm theo câu: “Ba con nói, mẹ con nói”, vì vậy trước khi học mẫu giáo thì người mà các em tôn kính nhất là cha mẹ, cho nên lúc này bạn dạy thái độ làm người, làm việc rất quan trọng cho chúng, chúng sẽ được lợi ích cả cuộc đời. Khi học tiểu học, lời nói của chúng trở thành “thầy cô giáo của chúng em nói”. Khi học cấp 2, cấp 3 thì là “bạn học mình nói”. Cho nên bạn xem, ảnh hưởng lớn nhất

trong cuộc đời của chúng sẽ tùy theo tuổi tác mà có sự thay đổi khác nhau. Sau này ra ngoài xã hội thì không nên nói ca sĩ nổi tiếng nào đó nói. Có thể là thượng sư, hoặc chúng ta biết được nhanh chóng thâm nhập kinh điển của thánh hiền, vậy thì có thể là: “Mạnh tử nói”, “Khổng tử nói”. Như vậy, thông qua sự nhắc nhở của các vị thánh triết thì chúng ta có thể không ngừng trưởng thành.

Bởi vì bạn gái của anh ấy đã hai mươi mấy tuổi rồi, mà có thể luôn nhắc đến thầy giáo, nên khiến tôi rất ngạc nhiên, hình như địa vị của người thầy đó giống như cha mẹ của cô vậy. Càng nghe tôi càng cảm động, thế nên đã đưa ra yêu cầu: “Tôi có thể làm quen với thầy của cô được không?” Đó là thầy giáo tiểu học của cô ấy. Kết quả cô ấy cũng rất vui vẻ, liền trả lời: “Dạ được! Em sẽ thưa lại với thầy của em.” Ngay tối hôm đó tôi cảm thấy bản thân mình quá hấp tấp, cô ấy cũng không biết thầy mình có rảnh hay không, mà tôi đã vội vàng đưa ra yêu cầu quá đường đột như vậy. Vì vậy tôi liền gọi điện thoại nói với cô ấy: “Hay là thôi đi, hôm nào có thời gian rồi tính sau.” Bạn gái của anh ấy nói: “Em đã thưa với thầy giáo của em rồi, thầy em nói muốn gặp anh. Thầy em nói người như anh phải nhanh chóng tiến vào ngành giáo dục để phục vụ.” Thầy giáo của cô ấy đã dạy học hơn 30 năm, từ lời nói của thầy cô ấy mà chúng tôi có thể hiểu được, thầy không chỉ tự mình đang bồi dưỡng nhân tài, mà lúc nào thầy cũng hy vọng có thể có càng nhiều nhân tài tham gia vào ngành giáo dục, thầy cũng rất sẵn lòng cất nhắc hàng hậu bối.

Cho nên trong tuần đó, bạn học của tôi và bạn gái anh ấy lái xe đến đón tôi trước, sau đó đến đón thầy giáo tiểu học của cô ấy. Kết quả, thầy giáo dạy tiểu học của cô ở cách nhà tôi chỉ có 500 mét. Vì vậy, nhân duyên của đời người rất khó nói, nhân duyên của đời người hoàn toàn không phải ở khoảng cách bên ngoài xa hay gần, mà ở đâu? Ở tâm, tâm rất gần. Khi mục tiêu của đời người nghĩ đến giống nhau, cho dù ở xa vạn dặm cũng sẽ đến gặp nhau, gọi là hữu duyên thiên lý năng tương ngộ. Vì vậy khoảng cách giữa người với người không phải ở bên ngoài mà ở bên trong. Tại sao tôi nói như vậy? Bởi vì tôi muốn hoằng dương văn hóa Trung Quốc, nên mới đến Úc, kết quả ở Úc đã gặp được cô giáo Dương Thực Phân. Bạn xem, phải đi hơn vạn dặm mới gặp được. Nguyên nhân chủ yếu vẫn là ở tâm. Vì vậy, khi tôi có tâm muốn cố gắng học tập làm thế nào để dạy bảo các em thì mới có thể gặp được một giáo viên tốt như vậy chỉ bảo.

Cho nên, tuy nhà ở gần như vậy, nhưng chúng tôi vẫn mãi không gặp được nhau. Không dễ gì mới gặp được, tôi cũng rất trân quý cơ hội học tập với vị thầy này. Khi thầy Trần lên xe, thầy ngồi phía trước, tôi ngồi phía sau. Câu đầu tiên

mà thầy Trần quay lại nói với tôi, đã để lại cho tôi ấn tượng rất sâu sắc, thầy nói: “Cuộc đời dạy học mấy chục năm của thầy, học sinh của thầy đã dạy cho thầy rất nhiều điều.” Kinh nghiệm hơn ba mươi năm dạy học đã rút ra được một câu chân lý, đó là dạy và học cùng tiến bộ. Phần Học Ký của Lễ Ký có nói: *“Học rồi sau đó mới biết không đủ, dạy rồi sau đó mới biết khó khăn. Biết không đủ nên sau đó mới có thể tự phản tỉnh”,* biết khuyết điểm của mình thì mới có thể tự mình phản tỉnh, *“biết khó khăn nên sau đó mới có thể tự phấn đấu thêm”*. Ví dụ như ở trong lớp, chúng ta trình bày một số đạo lý, học sinh ở dưới mắt cứ chờ đợi, sắp ngủ gật, chứng tỏ chúng ta nói như vậy mà các em không cách nào hiểu được, lúc này chúng ta cần phải tự lập tự cường, nghiên cứu thêm nên hướng dẫn như thế nào, nêu lên ví dụ nào, mới có thể khiến các em thể hội được; hoặc là học sinh có rất nhiều nghi vấn, vấn đề nan giải đến hỏi chúng ta, nhưng khi các em hỏi, mà chúng ta lại không biết, điều này sẽ khích lệ chúng ta cố gắng tra cứu tài liệu, cố gắng học hỏi thêm với các vị trưởng bối, các vị trí thức, nhờ đó mà chúng ta không ngừng được nâng cao.

Vì vậy có rất nhiều bạn cũng rất có tâm nói rằng: “Thưa thầy Thái! Tôi cũng rất muốn hoằng dương văn hóa Trung Quốc, nhưng tôi sợ không đủ năng lực.” Thưa các bạn, đừng sợ không đủ năng lực, đợi chúng ta có năng lực rồi mới làm thì đã thế nào? Không còn kịp nữa. Gia đình, xã hội đều loạn rồi, đến lúc đó bạn muốn làm cũng không còn cơ hội nữa. Vì vậy chúng ta cần phải biết kết hợp khăng khít “làm trong khi học, học trong khi làm”, bởi vì thể hệ của chúng ta đều không được dạy bảo, không nên để thế hệ sau có điều đáng tiếc như chúng ta vậy. Khi phụ huynh, bạn bè đến hỏi chúng ta một số vấn đề, chúng ta cũng không nên căng thẳng. Nếu biết thì chúng ta cứ chân thành trả lời. Nếu không biết thì sao? Giống như tôi, thì tôi sẽ nói: “Để tôi đi hỏi cô giáo Dương.” Nếu cô Dương không biết thì cô ấy sẽ nói như thế nào? “Để cô đi hỏi sư trưởng của cô, giáo sư Thích Tịnh Không.” Vậy bạn còn sợ điều gì nữa? Khi bạn không biết trả lời câu hỏi của người khác, nhưng bạn lại chủ động giúp họ tìm đáp án thì liệu họ có xem thường bạn không? Không đâu, họ sẽ càng tôn trọng bạn hơn, họ cũng sẽ cảm ơn bạn, bởi vì bạn luôn giúp đỡ họ. Vì vậy, chúng ta không nên lo lắng về mặt tâm lý, có như vậy thì dạy và học mới cùng tiến bộ.

Câu nói đầu tiên của thầy Trần khiến tôi rất rung động, thầy lại nói tiếp: “Khi các em phạm lỗi chính là lúc chúng ta dạy chúng, cho nên không được xử sự theo cảm tính, không được nổi giận.” Bởi vì tôi vẫn chưa đi dạy, mà thầy đã nói với tôi những thái độ đúng đắn này, nên sau này khi tôi dạy học sinh, tôi chưa

bao giờ nổi giận, chưa từng có chuyện do học sinh sai mà khiến tôi thẹn quá hóa giận, trước đến giờ chưa từng có. Thực ra đây là một phương pháp rất quan trọng, gọi là “ngăn chặn từ lúc chưa phát sinh”, đây là phương pháp dự phòng, khi các em chưa phạm lỗi, bạn nên dạy cho chúng biết quan niệm đúng đắn. Khi chúng tôi chưa làm công việc này, mà đã có những quan niệm đúng đắn này, đây cũng là cẩn thận ngay từ lúc ban đầu, cũng là ngăn chặn khi chưa xảy ra, là thái độ dự phòng. Cho nên, khi vị thầy này giới thiệu các học sinh xong, trong lòng tôi liền xuất hiện câu nói này, bởi vậy cũng dùng tâm vui vẻ để đối mặt với học sinh của lớp này.

Học sinh lớp này có Tứ đại thiên vương, không phải Lưu Đức Hoa, cũng không phải là Trương Học Hữu, bốn học sinh này thường xuyên phải lên phòng huấn đạo trình diện. Thực sự sau khi chúng tôi tiếp xúc thì thấy những đứa trẻ bình thường bị cho là có hành vi sai lầm, thực ra cũng rất lương thiện, chẳng qua là thiếu quan tâm trong dạy dỗ mà thôi. Khi bạn đối với các em rất tốt, có tình nghĩa, thì nhất định các em cũng rất có tình nghĩa với bạn. Trong đó có một em, mặt của em biểu lộ rất hung dữ, tức là không thấy tươi cười gì cả, tôi liền mời em đến. Cần phải tiếp xúc nhiều hơn, trò chuyện nhiều hơn với học sinh thì mới thân thiết được. Tôi gọi em đến, tôi nói với em: “Mặt của em hung dữ như vậy, có phải là thầy đã làm việc gì có lỗi với em không?” Em trả lời: “Không ạ!” Tôi tiếp tục hỏi: “Từ khi nào vẻ mặt của em bắt đầu như vậy?” Em trả lời: “Từ học kỳ một của lớp năm.” Bạn xem, gương mặt của em trở thành khó coi từ lúc nào, bản thân em đều biết rõ. Vì vậy chúng ta làm cha mẹ, làm thầy cô giáo cần phải thường xuyên cảm nhận được trạng thái nội tâm của các em, nếu không thì bạn không thể khuyên dạy các em kịp thời được.

Sau đó tôi nói với em: “Biểu cảm trên gương mặt của em hung dữ như vậy, người ta rất dễ hiểu lầm em, còn cho là em khó chịu với họ, vì vậy vẻ mặt của em nên thả lỏng.” Em ấy nghe xong thì trả lời: “Dạ được!” Nhưng gương mặt có thay đổi hay không? Cho nên dạy bảo một đứa trẻ cần phải có sự nhẫn nại. Bạn không thể nói với em ấy: “Thầy đã nói với em rồi, tại sao em vẫn chưa thay đổi vậy?” Muốn chúng trở thành một người khác ngay lập tức, có khả năng này không? Không thể nào. Cho nên sau đó tôi đã tạo ra một vài cơ hội để cho em luyện tập. Ví dụ như trong trường cần một vài người để thành lập đội giữ gìn trật tự, đứng ở hành lang, đứng trong khuôn viên trường, ví dụ như các bạn học lớp dưới chạy nhảy dọc hành lang, bậc đàn anh liền đi đến nói: “Không được chạy, rất nguy hiểm, sẽ đụng vào người khác. Em học lớp mấy vậy? Ghi tên lại, lần sau không

được tái phạm nhé!” Khi một người là cảnh sát thì họ sẽ hết sức cẩn thận đối với hành vi của mình; khi một người là giáo viên thì hành vi của họ tương đối cẩn thận. Vì vậy tôi cử em làm cảnh sát thì hành vi của em tự nhiên bắt đầu chuyển hóa trở lại, bởi vì em rất sợ bản thân mình làm ra những hành vi không tốt, sẽ bị đàn em lớp một nói: “Anh ơi! Sao bản thân anh cũng vi phạm vậy?” Như vậy thì quá mất mặt.

Đúng lúc tan học, tôi cũng nghe được các bạn học nhắc đến, em học sinh này đã từng vào chợ giúp mẹ bán quần áo. Thưa các bạn, nếu sau khi nghe xong tin tức này thì bạn sẽ nghĩ như thế nào? Một học sinh nam lớp sáu mà chịu giúp mẹ bán quần áo, vậy cũng thật hiếm có. Cho nên, một đứa trẻ chỉ cần có hiếu tâm thì chắc chắn sẽ rất dễ dẫn dắt, dạy bảo. Vì vậy, tôi càng quan tâm em nhiều hơn. Giống như thông thường khi tôi lên lớp, nếu em trả lời đề toán rất tốt thì tôi sẽ khẳng định em ngay tại đó, tôi nói: “Các em xem, tư duy của bạn này rất nhạy bén, bạn ấy có thể suy xét theo góc độ này.” Thưa quý thầy cô, thưa các bạn, chúng ta không nên xem thường sự khen ngợi chân thành của mình, nó sẽ lưu lại trong tâm của các em. Kết quả là kiểm tra tháng lần thứ hai, em ấy đứng thứ năm trong lớp, từ Tứ đại thiên vương bỗng chốc điểm kiểm tra đứng thứ năm trong lớp.

Mà trong quá trình này, tôi còn tìm em làm lớp trưởng. Tôi nghĩ có thể em chưa bao giờ làm lớp trưởng, vì vậy khi tôi tìm em tới, làm em sợ chết khiếp, mãi không chịu đồng ý. Sau đó thì tôi thương lượng với em, tôi nói: “Trước tiên, em làm một tuần cũng được, chỉ một tuần thôi!” Phương pháp bảo học sinh này làm lớp trưởng của tôi, là học từ ai? Học được từ giáo viên tiểu học của tôi. Bởi vì lớp trưởng thì hạnh kiểm và học vấn phải tốt, vì vậy phương pháp hay cần phải được truyền lại. Em liền miễn cưỡng nhận lời. Kết quả sau khi làm lớp trưởng một tuần lễ, từ đó đều là em ấy làm lớp trưởng, làm cho đến cuối học kỳ. Vì vậy, tiềm lực của một người thông qua việc rèn luyện sẽ biểu hiện ra.

Ở Hải Khẩu, tôi cùng với rất nhiều giáo viên nghiên cứu học tập văn hóa Trung Quốc, trải qua một, hai tháng tôi nói với các thầy cô giáo đó: “Buổi học lần sau, bạn có thể lên giảng mười hoặc mười lăm phút được không?” Các thầy cô giáo đó đều như thế nào? “Không được đâu! Em không dám!”, đều đẩy tới đẩy lui. Tôi nói: “Làm ơn đi mà, mười phút thôi!” Họ liền miễn cưỡng nói: “Thôi được!” Kết quả vừa lên giảng thì nói liên tục không dừng, tôi còn phải ở phía sau nhắc họ: “Đã hết giờ rồi, xin mời xuống!” Tại sao vậy? Khi một người gánh vác trách nhiệm thì họ sẽ tiến bộ rất nhanh. Hơn nữa, do chăm chỉ học tập, để tâm dạy

học sinh, tình cảm chân thành chính là văn chương hay, vì vậy sau khi lên giảng thì không làm chủ được mình, nói ra hết những cảm nhận, cảm động của mình.

Cho nên sau khi em học sinh đó làm lớp trưởng, cũng đã kích thích tâm trách nhiệm, năng lực làm việc của em. Khi em thi được đứng thứ năm, chúng tôi lấy điều này để khuyến khích. Cho nên cần mời khách nhiều hơn, tặng quà nhiều hơn. Tôi liền mời một số học sinh có cống hiến cho lớp, cho trường, còn có em ấy cùng đi ăn cơm. Kết quả, mẹ em chạy xe máy chở em đến, đúng lúc đó chúng tôi đang đứng ở cổng trường, mẹ của em nói với tôi: “Thưa thầy! Con tôi đã đi học năm năm rồi, từ trước đến giờ không có thầy cô nào để ý đến cháu.” Tôi nghe phụ huynh nói như vậy mà không kìm được lòng, bởi vì mỗi đứa trẻ đều là cốt nhục của cha mẹ. Trong năm năm rưỡi này, tin rằng đối với cha mẹ của em cũng là một sự dằn vặt. Con cái không phải không thể dạy bảo.

Vì vậy, khi mẹ em cảm khái nói mấy lời, tôi lập tức chuyển câu chuyện của cô, tôi nói với cô ấy: “Cô Ngô à! Đứa trẻ này rất thông minh, tình hình học tập của cháu rất tốt, tài quản lý lớp của em cũng rất tốt, làm việc rất có trách nhiệm. Lần trước tôi giao việc cho em làm việc gì, em đều làm rất cẩn thận.” Tôi liền kể ra một số chuyện xảy ra gần đây cho mẹ của em nghe. Bởi vì chúng ta khen ngợi người khác cũng phải cụ thể, bạn nói cụ thể thì đối phương sẽ cảm thấy thực sự có chuyện này. Nếu bạn chỉ nói là rất giỏi, rất tốt thì mẹ của em có thể sẽ ngờ vực. Vì vậy, tôi khen ngợi rất nhiều ưu điểm của em học sinh này và đứng nói với mẹ của em mấy phút. Tuy tôi đang nói cho mẹ em nghe, nhưng thực sự là tôi đang nói cho em học sinh đó nghe, tin rằng sự khen ngợi chân thành của thầy cô giáo chúng ta, sẽ lưu lại trong tâm của em suốt đời.

Sau đó kết thúc học kỳ, khi kết thúc học kỳ chúng tôi có một quy định, phải tiễn học sinh cả lớp ra khỏi trường, tận tay tiễn các em ra ngoài, sau cùng phát rất nhiều quà. Sau khi phát quà xong thì còn dư lại một phần, phải làm sao? Phát quà cũng không thể chỉ phát suông, còn có thể coi như một cơ hội để giáo dục. Tôi liền nói: “Phần quà cuối cùng này chúng ta sẽ thưởng cho học sinh tiến bộ nhiều nhất về học tập và đức hạnh trong học kỳ này. Do các em bình chọn!” Kết quả như thế nào? Bạn lớp trưởng này được chọn, phần quà này thưởng cho em ấy. Kết quả em ấy nhận phần quà, trở về chỗ của em và ngồi xuống, nam sinh lớn như vậy đã bắt đầu rơi nước mắt. Bởi vì chúng tôi làm giáo viên đứng trên bục giảng thì bất cứ hành động nào bên dưới của học sinh đều như thế nào? Liếc qua là thấy ngay. Vì vậy, khi tôi làm giáo viên rồi mới biết, trước đây khi còn là học sinh, mình ở bên dưới làm gì còn cho rằng thầy cô không nhìn thấy, đây thực sự

là lừa mình dối người. Tốt rồi, tiết học này của chúng ta tới đây thôi, tiết học sau sẽ tiếp tục.